

Sigrid Undset *Helgener. Norske helgener. To europeiske helgener. Sankt Halvards liv, død og jærtegn*. H. Aschehoug & Co.: Oslo, 1992. 424 sider, ISBN 82-03-16962-7

Sigrid Undset (1882-1949) har fremfor alt fått et navn som forfatter av historiske romaner. Mye mindre berømmelse har hun fått gjennom sine helgenbiografier. Likevel er også disse verdt å gjøre seg kjent med. Derfor har det vært en god tanke å utgi en del av disse biografiene i ett bind, og likeledes å utstyre dem med en innledningsartikkel fra forfatterinnens hånd. Denne innledningsartikkelen, med tittelen 'Trosskiftet i Norge', handler om overgangen fra hedendom til kristendom i Norge, og om den kristne tro i middelalderen. Forfatterinnen vier helgendyrkelsen spesiell oppmerksomhet. Denne dyrkelsen, konkluderer hun, var allmenn. Folk innså at de som klarte å følge Kristus, fortjente respekt og ærbødighet.

Etter denne innledningsartikkelen følger vitaer over sju helgener som stammer fra Skandinavia, eller som ble dyrket der. Det er 1) den irske kongedatteren Sunniva, som midt på 900-tallet flyktet fra sitt land fordi hun ikke ville gifte seg med en hedensk konge, og som fant sin død på øya Selja nord for Bergen; 2) den norske kongen Olav den hellige, som ville kristne landet sitt, men bømte med sitt liv for denne virksomheten ved slaget på Stiklestad (29. juli 1030); 3) bondesønnen Hallvard, som en dag på våren 1043 tok under sin beskyttelse en kvinne som var beskyldt for tyveri, og deretter ble drept av hennes forfølgere mens han rodde over Oslofjorden; 4) Magnus Erlingsson, sønnen til Orknøyjarlen, som i 1116 ble drept på forræderisk måte av sin nevø; 5) erkebiskopen i Nidaros (= Trondheim), Eystein Erlendsson, som på grunn av uenighet med den norske kongen levde i landsforvisning en tid, og døde i 1188 etter at han kom tilbake; 6) Hamarbispen Thorfinn, som likeledes på grunn av uenighet med en norsk konge måtte forlate landet sitt, og i 1285 døde i cistercienserabbediet Ter Soest ved Brugge; 7) presten Karl Schilling (1835-1907) fra Oslo, som virket i Belgia og Frankrike.

Etter disse skandinaviske 'helgenene' (ordet er satt i anførselstegn, fordi det ikke når det gjelder noen av de sju, dreier seg om offisielt erklærte helgener) følger en levnetsbeskrivelse av to sydeuropeere, nemlig Ramón Lull og Angela Merici. Ramón Lull (1232-1316) er en spansk (katalansk) forfatter og misjonær. Han stiftet flere skoler for utdanning av misjonærer,

og foretok også selv misjonsreiser. Under sin siste reise ble han drept. Angela Merici (1474-1554) er en italienerinne som i ung alder begynte med å gi religionsundervisning til piker. I 1535 stiftet hun et fellesskap av religiøse kvinner. Disse kvinnene, som etter Ursula, som de hadde valgt til skytshelgen, ble kalt 'ursulinerinner', viet seg spesielt til utdannelse av piker.

Rekken av helgenvitaer avsluttes med en fortelling om Hallvard, den unge mannen som også er omtalt i den første delen. I denne mye utførligere beretningen har forfatterinnen bearbeidet legendemotivet at kvinnen som bad Hallvard om hjelp, en gang hadde vært hans fars elskerinne. Denne kvinnen hadde forsuret Hallvards mors liv, og henne hadde bondesønnen således virkelig ikke noe å takke for! Derfor var det desto mer fortjenestefullt at han tok henne under sin beskyttelse.

I alt er det ni fromme menn og kvinner som blir presentert i boken *Helgener*. Sigrid Undset beskriver livet til hver av dem mot bakgrunn av den tiden de levde i. Som i alle Undsets verker er disse beskrivelsene av de politiske og kulturelle omstendighetene temmelig utførlige. For lesere som først og fremst interesserer seg for hovedpersonens liv, muligens til og med for utførlige. De må arbeide seg gjennom lange omveier for å komme til kjernen.

Heller ikke i andre henseender blir det gjort lettere for den som leser boken. De publiserte tekstene er for eksempel ikke utstyrt med noe forord der det går tydelig frem hva som er bakgrunnen for at boken er kommet ut. Dessuten mangler det en kort introduksjon av forfatterinnen. På innsiden av løsomslaget står det riktignok en kort beskrivelse, men den er ikke spesielt beregnet for denne samlingen. Enhver vet dessuten at et slikt omslag ofte blir fjernet temmelig raskt. En annen mangel er at det ikke noe sted står angitt hvor og når artiklene første gang ble offentliggjort. Og den som vil vite hvor de godt og vel førti svart-hvitt-illustrasjonene kommer fra, må selv forsyne dem med et nummer: først etter det kan man konferere med listen bak i boken.

Nei, når det gjelder utgivelsesmåten mangler det en god del. Boken, som er utgitt med støtte av Norsk kulturråd, kommer utvilsomt til å ta seg godt ut i utstillingsvinduene. Med en miniatyr i farger på løsomslaget ser den jo forlokkende ut. Men det vakre utseendet kan likevel ikke skjule manglene!